

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл ою делгерезин!

Иосиф Виссарионович СТАЛИН

Коммунизмнің тиелелгезинче бурунгаар

Бо хун Совет Эвилелиниң ажилчы чоннары Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюн байырлап турар.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязы кижилердин төөгүзүңгө чаа үени—капитализмниң буурап дүжөрүнүн болгаш социализмниң тиелелгезинин үезин ажыткан. Октябрь революциязының тиелелгезинин түннелинде капиталистерниң болгаш помещиктерниң эрге-чагыргазын дүжүрерин, пролетариаттын диктатуразын организастаарын, капитализмни узуткаарын, кижини кижилердин мөлчүрү чорукту узуткаарын коммунисттик партия чедип алган.

Октябрь революциязындан төрүтүңген совет тургузуг капиталисттик тургузугтуң мурунуга бодунуң хемчээл чок артык амьдыралчы күжүн көргүскен.

Социалисттик индустриализацияның болгаш көдээ ажил-агыйның коллективизациязының политиказын амьдыралга боттандырганынын түннелинде бистин чуртувус хожудангай аграрлыг чурттан күчүлүг индустриалдыг, муракчы колхозчу күрүнө кылдыр хуулган болгаш бодунуң камгаланыр аргазын хандырган.

Совет нитилел болгаш күрүнө тургузуу делегейниң ийи дугаар дайынына бодунуң амьдыралчы күжүн бүгү делегейге база катап көргүскен. Ол дайынга Совет Эвилели немес болгаш япон фашист күчүр-гектерин чылча шапкаш. Европаның болгаш Азияның улустарынын фашисттик кулданыгынын айымындан адырган.

Совет улус бүгү делегейге төөгүлүг тиелелгени чедип алгаш, дайындан улам-на быжыккан болгаш күчү-шылдыгы болуп үнгөн. Совет нитилелдин мораль-политиктиг чангыс эви. ССРЭ-ниң улустарынын эп-найыралы кажангызындан-даа артык быжыккан.

Дайынны төөгүлүг тиелелге-биле дооскаш, Совет күрүнө дайынга

үрөлгөн ажил-агыйны кыска хуу саанын иштинде катап тургускан болгаш дайын мурундагы үениң ажил-агый көргүзүлгөрин ыракта эрткен. Совет улус коммунизмниң улуг туугуларын тургузуу бойдушту чаартырынын сталинчы планнарын боттандырып турар.

Чоокта чаа болуп эрткен партияның XIX съездин бистин партияныстың алдарлыг тиелелгелеринин түннелин кылган, коммунизмче бурунгаар тиелелгени канчаар-даа аажок улуг перспективаларын айыткан. Партияның XIX съездининин төөгүлүг уjur-дузазы чүдөл дээрге, оон шитпирлеринде амгы үе чаада Коммунисттик партияның кол сорулгаларының тодаргайлатынганы, бистин чуртувуска коммунисттик нитилелди тургузарынын оруктарынын айытынганы болур.

«Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының ам кол сорулгалары болза, социализмден коммунизмге чоорту шилчилгелерин аргазы-биле коммунисттик нитилелди тургузары нитилелдин материалдык болгаш культурлуг деннелин соксаал чокка бедидери, нитилелдин кежигүннөрин интернационализмниң болгаш бүгү чурттарның ажилчы чоннары-биле акы-дунмалышкы харылзааларны тургузарының ёзуунга кижизидери, дайыннарнын агрессивни чорудулгаларындан Советтер Төрөөн чурттуң идепкейлиг камгалалын бүгү хемчеглер-биле быжыглаары болур»—деп Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Уставында айтып турар.

И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп генийлиг чогаалы, партияның XIX съездининге баштыкчынын чугаазы, съездинин төөгүлүг шитпирлерин бистин партиянысты, бүгү совет улусту коммунизмниң тиелелгели тургузуушкунуң программасы-биле чепсегден, бүгү чурттарның улустарын чырыткылыг келир үе дээш, тайбың, демократия болгаш социализм дээш демиселче сорук

кирип турар.

Партияның XIX съездининге 1951—1955 жылдарда ССРЭ-ниң хөгжүлдөзүнүн бешки беш чыл планын хүлээп алганы бүгү совет кижилеринин политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейин хайныктырып үндүргөн.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюн Совет Эвилелиниң баштаткан тайбынчы, демократиянык болгаш социализмниң күчүлүг лагерин чаа дайынның империалисттик кысыкчыларына удур бодунуң демиселин улам күштелдиреринин болгаш дайыннарнын агрессивни чорудулгаларын ойтур шаарынын лозунгунуң адаа-биле байырлап турарлар. «Бир эвес улустар тайбынчы камгалаларынын херезин боттарынын холунга алыр болгаш ону туюлунга чедир камгалаар болза, тайбың камгалатынган болгаш быжыккан турар» деп сталинчы сөзүр тайбың талалакчыларының сорук кирикчи дайынчы программасы болу берген.

Бистин Төрөөн чуртувус-биле кады Октябрьның чырыткылыг оруу-биле Европаның болгаш Азияның улус демократтыг чурттары социализм тургузуушкунуң сорулгаларын шитпирлеп турар. Чаа амьдыралды тургузар херекке олар Совет Эвилелиниң акы-дунма дуздаламчызы-биле улуг чедикшиктерин чедип ап турарлар. Эш Сталинның айтыканы-биле Совет Эвилели-биле кады ол чурттар делегейниң революстуг болгаш ажилчы шимчээшкенинин «шалыпчы отряды» болуп турар. Ол сталинчы үнелээшкн хостуг чурттарның улустарынын бүгү күштерин чырыткылыг, өөрүшкүлүг амьдыралдын тургузуушкунуң чаа-чаа чедикшиктер дээш демиселче, бүгү делегейге тайбынчы камгалаары болгаш быжыглаары дээш демиселче мобилизастап турар.

Ленинниң туугуну адаа-биле, Сталинның башталгазы-биле коммунизмниң тиелелгезинче, бурунгаар!

Совет Эвилелиниң Шериг Министри Совет Эвилелиниң Маршалы А. М. ВАСИЛЕВСКИЙ.

ССР Эвилелиниң Шериг-Далай Министри Вице-адмирал Н. Г. КУЗНЕЦОВ.

ССР Эвилелиниң Шериг Министриниң ДУЖААЛЫ

1952 чылдың ноябрь 7. № 118 Москва хоорай.

Эштер солдаттар болгаш сержантылар! Эштер офицерлер болгаш генералдар!

Бо хун совет улус болгаш оон Армиязы Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюн байырлап турар. Ужен беш чыл мурунда бистин чуртувустун ажилчы чоннары Ленин—Сталинның улуг партиязының удурутгалызы-биле помещиктерниң болгаш капиталистерниң дарлалын дүжүргөн болгаш совет эрге чагырганы тургускан.

Эрткен жылдарда совет улус социализмни тургузуп, бодунуң Төрөөн чуртуун күчүлүг күрүнө кылдыр хуулдурган болгаш дайыннар-биле кадыг дошкун тулчушкунуңа оон хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун камгалап алган.

Бо чылын Улуг Октябрьның байырлалын бистин чуртувус улус ажил-агыйнык болгаш культураның бүгү адырларынын хөгжүлдөзүндө чаа шылгарангай чедикшиктер-биле демдегеп турар. Коммунисттик партияның XIX съездининин төөгүлүг шитпирлерин-биле болгаш бодунуң улуг баштыкчызы болгаш башкызы эш Сталинның мерген айтышкынарны-биле сорук кирген совет улус бодунуң бүгү энергиязын болгаш күштерин сталинчы бешки беш чыл планын күүседир болгаш ажыр күүседиринче угландырып турар болгаш коммунизмче орук-биле бүзүрелдиг бурунгаар чоруп олурар.

Коммунисттик тургузуушкунуң канчаар-даа аажок улуг планын боттандырышсаан, Совет казак тайбынчы болгаш улустар аразына найыралдын политиказын быжык-биле болгаш шыны-биле чорудуп турар. Бүгү улус-демократтыг чурттар деткип турар Совет Эвилелиниң ол тайбынга ынакшылдыг политиказына делегейин чаа дайын белеткеп турар америк-англи империалистерниң агрессивиялыг политиказы удур туруп турар.

Совет улус дайын кысыкчыларының чимезининин серемчиледиг көрүп, совет күрүненин камга-

ланыр күчүзүн могаг чокка быжыглап турар болгаш кандыг-даа агрессивилерге согуушкунуң харыы бээринге бистин чуртувустун беленин бедидип турар.

Эштер солдаттар болгаш сержантылар, офицерлер болгаш генералдар!

Октябрьның социалистиг Улуг революциязынын 35 чыл оюн таварыштыр силерге байыр чедирип, амьр мендирерин айтырып тур мен! Албаныңа болгаш өөредилгенерге улам чедикшиктерин болурунарны күзеп тур мен. Бодунарнын шериг болгаш политиктиг билгилеринерин кызымаккай болгаш зырангайжылып дайынчы чаа техниканы болгаш боочепсекти өөренип шигээдир. Уставчы корумчурумну болгаш үрөп болбас шериг сагылга-чурумун шынгы сагынар, кезээде серемчиледиг болунар. Шериглерниң дайынчы белен чоруун бүгү хемчег-биле бедидир.

Бүгү улустун байырлалын демдеглээри-биле дузаарым болза:

Бо хун, ноябрьның 7-де бистин Төрөөн чуртувустун найысылалы—Москвага, эвилелешкен республикаларнын найысылалдарына, а ол ышкаш Калининградка, Львовка, Хабаровскиге, Владивостокка болгаш маадыр хоорайлар: Ленинградка, Сталинградка, Севастопольга болгаш Одессага—артиллерияның 20 удаа дааштаашкыны-биле салют кылдыр.

Бистин күчүлүг Төрөөн чуртувус делгерезин! Улуг совет улус болгаш оон Армиязы делгерезин! Совет казак делгерезин!

Бистин бүгү тиелелгелеривистин сорук кирикчи-зи болгаш организаакчызы—Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязы делгерезин!

Бистин төрөөн баштыкчымыс, башкымыс болгаш полководчувыс улуг Сталинга алдар!

ССР Эвилелиниң Шериг Министри Совет Эвилелиниң Маршалы А. ВАСИЛЕВСКИЙ.

ССР Эвилелиниң Шериг-Далай Министриниң ДУЖААЛЫ

1952 чылдың ноябрь 7. № 145 Москва хоорай.

Эштер матростар болгаш солдаттар, старшиналар болгаш сержантылар! Эштер офицерлер, адмиралдар болгаш генералдар!

Бо хун совет улус-биле кады Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюн байырлап турар. Бистин чурттуң ажилчы чоннары Октябрьның алдарлыг оюн ажил-агый болгаш культураның тургузуушкунуң бүгү адырларына шылгарангай чедикшиктер-биле ужуражып турар.

Партияның XIX съездининин төөгүлүг шитпирлерин-биле чепсегленген болгаш социализмден коммунизмге шилчилеринин оруктарынын дугайында эш Сталинның өөредилгеси сорук кирген совет кижилер бодунуң улуг сорулгалыгы—бистин чуртка коммунисттик нитилелди тургузарыныче бүзүрелдиг бар чоруурлар.

Бистин чурттуң улустары бодунуң бүгү чедикшиктерин төрөөн коммунисттик партиянын, бодунуң шылгарангай баштыкчызы болгаш башкызы эш Сталинның ачы-хавыязы-биле чедип алган.

Дайынның америк-англи кысыкчылары делегейниң чаа дайынны белеткеп турарлар. Совет күрүнениң улустар аразына тайбын болгаш кады ажилдажылга дээш чайгылыш чок болгаш кызымаккай демисели дайын кысыкчыларына удур турар.

Партиянын, Чазактын, эш Сталинның бодунуң айтышкынарны күүсетпашаан, совет шериг дайышлары социалистиг Төрөөн чуртуунуң далай кызыгаарларын болгаш күрүнө эрге ажыктарын

камгалап турар болгаш Улуг Октябрьның оюн дайынчы болгаш политиктиг белеткелинге чаа-чаа чедикшиктер-биле ужуражып турар.

Шериг-Далай Күштеринин бодунуң составынын сорулгалары болза, корабильдерниң болгаш кезектерин дайынчы белеткелин могаг шылап чокка бедидери, амгы үениң дайынчы нарын техниказын шигээдип, боттарын далайгы походтарга каяна алдырып, дайынчы болгаш политиктиг белеткелин тергин экилеринин хүрээленин көвүдөдип, бодунуң хүрээлениге далайгы культураны, серемчиледди, сагылга-чурумну болгаш органиастыг чорукту улам бедик көдүрери болур.

Эштер матростар болгаш солдаттар, старшиналар болгаш сержантылар! Эштер офицерлер, адмиралдар болгаш генералдар!

Октябрьның социалистиг Улуг революциязынын 35 чыл ою-биле холбаштыр силерге байыр чедирип, амьр мендирерин айтырбышаан, дайынчы болгаш политиктиг белеткелге чаа-чаа чедикшиктерниң болурунарны силерге күзөдөм.

Маадырлыг совет улус болгаш оон Шериг-Далай Флоту делгерезин!

Бистин төрөөн совет казаавыс делгерезин! Бистин бүгү тиелелгелеривистин организаакчызы болгаш сорук кирикчи Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязы делгерезин!

Бистин ынак баштыкчымыс, башкымыс болгаш полководчувыс эш Сталинга алдар!

ССР Эвилелиниң Шериг-Далай Министри Вице-адмирал Н. КУЗНЕЦОВ.

Коммунизмниң тиилелгезинче бурунгаар

УЛУГ АЖЫЛДАРНЫҢ ӨӨРҮШКҮЛҮГ САННАРЫ

1950 чыл-биле деннээрге 1955 чылда

ССРЭ-ниң хөгжүлдениң бешки беш чыл планын чылдарында үлөтпүр бүүдүрүлдениң деннели 70 хуу хире бедир. Бүүдүрүлгө чөпөк херекселдениң бүүдүрүлдениң өзөр темпиз 13 хуу болур болгаш херексел чүүлдери—11 хуу кылдыр доктаатынган.

Шой болгаш каң

Бешки беш чылдын сөөлү чылында шой эзилдирилген 76 хуу, каң эзилдирилгези 62 хуу көвүдээр болгаш прокат бүүдүрүп үндүрери 64 хуу өзөр.

Бүүдүрүлгө күчүлелдерин ажыглагач кийрери: шой-нуң 32 хуу хире, канын 42 хуу, прокатты 2 катаптан ажыг.

Хөмүр даш, нефть

Чаа беш чылда хөмүр даш тывыжы 43 хуу көвүдээр. Хөмүр даш үлөтпүрүңгө кокстаар хөмүр даш тывыжы 50 хуу, арыглаан хөмүр даш тывыжы 2,7 катап өзөр.

Ол-ла үедө нефть тывыжы 85 хуу улгадыр. Нефтинин баштайгы болбаазырадылганын талазы-биле заводтарның күжү 2 катап өзөр.

Электрик энергиязы

Дөрткү беш чылдын сөөлү чылы-биле деннээрге 1955 чылда бистиң чуртка электрик энергиязын ажылдап үндүрери 80 хуу хөй болур.

Беш чылдар дургузунда бүүгү электрик станцияларынын нити күчүлелдери ийи катап хире, а сүт күжү-биле ажылдаар электрик станцияларынын—үш катап өзөр.

Куйбушевтин, Каманын, Горькийнин, Минчаур-мун, Усть-Каменогорскийн болгаш өске-даа чер-лериниң улуг электрик станциялары ажыглалга кирер.

Транспорт

Демир орук транспортуңуң чүк сөөртүлгези 35—40 хуу, хем транспортуңу—75—80 хуу, далай транспортуңу—50—60 хуу, автотранспортуңу—80—85 хуу, агаар транспортуңу—2 катап өзөр.

1946—1950 чылдар-биле деннээрге чаа демир оруктары тудары болгаш ажыглалга кийрери 2,5 катап хөй болур. Хоорайлар аразынын үргүлчү ажылдаар автобус шугумунун узуну 2 катап хире өзөр.

Калбак херексел барааннары

Чаа беш чылда чик болгаш аш-чем үлөтпүрүңү продукция бүүдүрүп үндүрери 70 хуу көвүдээр.

Чурт үлөтпүрүңү болгаш тывыш кооперациязын бүүдүрүлгелериниң продукция кылып үндүрери 60 хуу өзөр.

1950 чылдагызындан 1955 чылда хөвөң-саазын кылдыгылг пөстери 61 хуу, дүк кылдыгылг пөстери 54 хуу, хөм идиктери 55 хуу, чигирини 78 хуу, эйт-ти 92 хуу, мал саржаан 72 хуу, үнүш үзүн 77 хуу, консервалары 7,1 катап хөйүп кылып үндүрер.

Көдээ ажил-агый

Чаа беш чылда тараанын нити дүжүдү 40—50 хуу көвүдээр. Оон ынай чиг хөвөң—55—65 хуу, лён-волокно—40—50 хуу, чигир сөөксызы 65—70 хуу, картофель—40—45 хуу көвүдээр. Мал теми культуларын тарылгазы 70—80 хуу көвүдээр.

Беш чылдын төңчүзүндө МТС-териниң трактор паркызын күжү 50 хуу улгадыр. 5.000.000 гектар черге ыштар тарып олуртур. Сутгарылгалыг черлер 30—35 хуу өзөр.

Малдын баш саны: мыыстыг бода мал 17—20 хуу, хөй 60—62 хуу, хаван 45—50 хуу өзөр болгаш малдын продуктулу улгадыр.

Бараан хандырылгасы

Чонга барааннар салдылгачы чаа беш чылда дыка улугу-биле өзөр.

Аш-чем барааннары: эт продуктулар 90 хуу, балык продуктулар 70 хуу, мал саржаа 70 хуу, чигир 2 катаптан ажыг көвүдээр.

Үлөтпүр барааннары: чүүл-бүрү пөстөр 70 хуу хире, хептер 80 хуу, идиктер 80 хуу, трикотаж кылдылар 2,2 катап өзөр.

Ажыл-агый, культура барааннары: мебель 3 катап хире, демир савалар 2,5 катап, даараныр машиналар 2,4 катап, велосипедтер 3,5 катап хөй болур.

Чонун материал, культураалыг деннелиниң өзүлдези

Ажылчы. албан-хаакчыттарның боттук ажыл төлөври чаа беш чылда 35 хуудан эвезеш эвез өзөр. Колхозчуларның орулгасы (акша-биле) 40 хуу көвүдээр.

Эмнелгелерге оруннар саны 20 хуу, санаторий-лерге—15 хуу, дыштанылга бажынарнынга—30 хуу, уруглар яслилеринге—20 хуу, уруглар садтарынга—40 хуу өзөр.

Хоорайларга болгаш көдээ черлерге школалар тудушкуну 70 хуу көвүдээр. Башкы институттарынга хүлээп алышкын 45 хуу өзөр.

Дээди өөрөдйле черлеринден болгаш тускай эртеминин ортумак өөрөдйле черлеринден тускай эртемингерни өөрөдип үндүрери 30—35 хуу көвүдээр.

Кижитөрөлгөтөнгө орук айтыкчы сылдыс

Октябрың Социалист Улуг революциязын үжөн беш чыл ою—бүүгү чурттарның улустарының амьдыралына сеткил хайнышкынныг болгаш өөрүшкүлүг болушкун болур. Кандыг-даа расалыг бүүгү кижилер, Европаның болгаш Азияны, Американың болгаш Океанын, Африканың болгаш Австралияның ажил-ишчилери Совет Эвилелин делегейниң херекчи, чырыктыг келер үеже орук айтыр маяк деп алап турарлар. «Аврора» деп крейсериң пушкаларының даштаашкыны кижитөрөлгөтөңгө төгүзүңгө чаа үңкү келгенин меделээм хүнден эгелээш чырыктыгылг перспективалар бистиң чурттуң улустарынын мурнунга ажытынган.

Совет республиканың тургустунуп келгенин эгезинден тура бир дугаар базымы болза, ынчаарда делегейниң дайыныга киржин турган чурттары тайбынче кыйгыры болган, ынчангаш капиталист чурттарың ажалды чоннары совет улустун эгелээш херээн боттарының база бүүдүлүг херээ кылдыр санай бергенер.

Интервенцияны бүүгү хоралыг бодалының бүүдүшкунун, интервенцияны буураашкынга капиталист чурттарың боттарының улус массаларының ролун, совет куруненин байдалынын оон сонгааргы чылаш чок быжырын В.И. Ленин генийлиг өртүр көрүлгө-биле илереткен. Совет улуска удур үш чыл дургузунда дайылдажылганын сөөлүндө Антаны күрүнелериниң иштики сандараашкыны чыдагаанындан өскенин херээңе киржин боттарының планындан империалисттер ойталаар ужурга таварышканыр. «Бистиң эвилелчилериниң—кандыг-даа капиталист күрүнелде бүүдүлүг дарлатарган массалар болган, чүгө дээрге ол массалар дайыны үскөн»—деп Ленин 1920 чылдын төңчүзүндө чугаалаан. (Чогаалдар, том 31, арын 384).

Совет куруненин тургустунуп турганын баштайгы аар-берге болгаш мадырлыг чылдарында-даа, Совет Эвилелиниң бүүгү делегейге авторитет бүүгү делегейге политиканын шиттирлиг кол факторларынын бирээзи апарганда-даа, чүс-чүс миллион бөдүүн кижилерниң совет чуртка изиг ынакшылынын үнделини чангыс ол. Ол болза, бүүгү делегейниң улус массаларынын сонургалдары совет улустун сонургалдары-биле дүжүп турарында, Совет Эвилелиниң даштыкы политиказы бүүгү депшилгелиг кижитөрөлгөтөңгө идегелин болгаш күзелдин харыылап турарында.

Даштыкыда акы-дунма улустарын талазындан өскерилге чок деткимчени болгаш идегели бистиң куруненин политиказын удуртуп турар Совет Эвилелиниң Коммунист партиязы каян-даа ажылгап турган болгаш ажыглаарының дугайында эш Сталин партияның XIX съездинде төгүлүг чугаазынга ханы анализти берген.

Эш Сталинниң айтып турары болза: «Ол деткимчени онза чүүлү болза, бистиң партиявыстың тайбынга ынакшылдыг чүткүлдери акы-дунма кайы-даа партиянын талазындан кандыг-даа деткимчеи оон-биле кады бодунуң хуузуңда удугу оон тайбын камгалаары дээш демиселиге база деткээни болур. 1918—1919 чылдарда, Совет Эвилелинче англи буржуазияны боочөпсектиг халдаашкынынын үңизинде англи ажилчынар «Россиян холун ырат!» деп лозунгун алаа-биле дайына удур демиселиг организациястан чорук болза, деткээни, хамыктың мурнунда бодунуң улугу оон тайбын дээш демиселиге деткээни, а оон ынай Совет Эвилелин база деткээни ол болган.

Эш Торез азы эш Тольятти—оларның улустары Совет Эвилелиниң улустарында удур дайылдашпас деп меделеп турар чорукту ап көөрге, ол дээрге, деткээни, хамыктың мурнунда Францияның болгаш Италияның тайбын дээш демиселиг турар ажилчынары болгаш тараачынары деткээни, а оон ынай Совет Эвилелиниң тайбынга ынакшылдыг чүткүлдери база деткээни ол болур. Бот-боттарың деткимчери ол онза чүүлү болза, бистиң партиявыстың эрге-ажыктары тайбынга ынакшылдыг улустарны эрге-ажыктары-биле чүлгө чөрүшпей турар эвес, а харын-даа катыжып турар деп чүве-биле тайылбырлатынар. Совет Эвилелин ап көөр болза, оон эрге-ажыктары бүүгү делегейге тайбынчы херээндөн канчан-даа адырдыбас.

Совет курунени бүүгү үжөн беш чыл дургузунда төгүзү—ССРЭ-ниң бүүгү делегей болушкунарыга авторитетин болгаш сатыдарынын соксаал чок өзүлденин төгүзү болур. Оон-биле кады совет улустун өске чурттарың улустары-биле акы-дунма харылзааларынын чыгылыш чок калбарышкынынын төгүзү болур. Бүүгү-делегейниң ажалды чоннары ССРЭ-де социализм тургузушкунунга совет улустун тайбын дээш демиселиге, империалисттерниң эжелечи планнарын буза шапкан болгаш хүл-ыйбалаңдыр сандараткан. Совет Армияны дайынчыларынын эрес-дидим болгаш мадырлыг чоруунга өөрүп магадап турган болгаш ам-даа өөрүп магадап турарлар.

Эш Сталинниң чугаалап турары болза, «Эрге-чагырганы бистиң партиявыстың 1917 чылда тудуп алганынын соонда, база капиталист болгаш помещикчи дарладды узуткаар талазы-биле боттук хемчеглери партияның ап чорутканынын соонда, акы-дунма партияларын төлээлекчилери бистиң партиявыстың эрес-дидими болгаш чедишкенин магадааш, делегейни револютуг болгаш ажалды шимчешкениниң «шалыпчы бригадалары» деп атты анаа тывысканнар. «Шалыпчы бригадалары» чедишкенини капитализмниң дардалынын алдында кычгыдап турар улустарың байдалын чигедир дээрзинге идегелин олар оон-биле илергейлеп турганнар. Ылангыя делегейниң ийги дайынынын үезинде Совет Эвилели немец болгаш япон фашист күчүргектерин чыла шапкан, Европаның болгаш Азияның улустарын фашист кулданынын айылындан адырып каанда бистиң партиявыс ол идегейди шынзыктырган деп бодап тур мен».

Эң-не калбак улус массаларың Совет Эвилелинге изиг ынакшылы канчаар-даа аажок төгүлүг ужурузулу болушкун болур. Эрткен үжөн беш чылдын дургузунда болган төгүлүг ужурузулу хөй болушкуннары билеп алырын дүлгүүрү ында. Политиказы улустар аразында тайбынчы быжылгаарыне, империалист дайыныга удур демиселиге угланган күрүнелегейде тытып келген деп чүвени Советтериниң ийи дугаар съездин бодунуң ажал-чорудулганынын бир дугаар дүңизинде-ле «тайбын дугайында декрет» хүлээп алган ол тутундурбас хүнден эгелээш чүс-чүс миллион кижилер билгенер. ССРЭ-ге калбарып турган аажок улуг тудушкуннары ажалды чоннар соксаал чок кинээңгей-биле болгаш улуг көүдүрүшкүн-биле хайгаарап турганнар. Чурттуң индустриализацияларының сталинчы политиказын тиилелгези, көдээге социализм тургузушкунун төгүзүндө чаа, туруп көрбөн чедишкенини совет културанын чырыктыг чедишкенини—ол бүүгү чүүлдер бүүгү депшилгелиг кижитөрөлгөтөңгө хүлээп алдынып, көрдүнүп турган.

Расаларың болгаш нацияларны ден эргезинче чаагай сеткилдиг ханызы-биле кижизиг болгаш хүндүткелдиг идеологиязы, бүүгү улустарын аразында найыралынын идеологиязы Совет Эвилелинден бүүгү делегейге непереп турган. Делегейни ийи дугаар дайынын сөөлүндө дыка хөй улустар капитализмни дүжүргөш боттарынга чаа орукту, социализмни оруун шилеп алган болгаш улус демократиязын чурттарынын нүүрүндө ССРЭ-биле кожа чаа «шалыпчы бригадалары» тытып келген.

Партияны XIX съездинде ВКП(б) ТК-ның ажылының дугайында кылган отчет илеткелинге Г. М. Маленковтуң чугаалааны болза: «Совет Эвилели бодунуң тайбын политиказын чорудуп тургаш Кыдат Улус Республиканы, Польшаны, Румынны, Чехословакияны, Венгрияны, Болгарияны, Албанияны, Герман Демократтыг Республиканы, Корей Улус Демократтыг Республиканы, Мого Арат Республиканы нүүрү-биле демократтыг тайбынга ынакшылдыг өске күрүнелер-биле чангыс-ай долу эп-сеткилдиг туруп турар».

Октябрь революциязынын үезинден бээр эрткен төгүлүг үедө хемчээлини талазы-биле кыска хуусааң дургузунда чаалап алганы ышкаш бистиң Төрээн чуртувус бодунуң төгүзүндө делегей болушкуннарына ол хире дензилг болгаш сатыдарлыг турбаан. Эң улуг капиталист күрүнелерин колониязы болурунун айылы буржуаз-помещикти Россияга Октябрьга чедир таваржып турган.

Коммунист партияга, кижитөрөлгөтөңгө генийлери Ленин биле Сталинга баштаган чүлгө социалист революция бистиң Төрээн чуртувусту ол айылдан тынын алган болгаш делегейде эң-не күчүлүг, мурнакчы күрүнени алдарыг ролонга оңу чедирген.

Совет республиканы 1924 чылда дипломатия бүүзү-биле «тооп көөрүнү» чалгыларын эгелээш—делегейни ийи дугаар дайынын мурнунда үедө бүүгү делегейниң эң улуг айтырларын шиттирлээрине ССРЭ-ниң калбаа-биле болгаш үргүлчү киржилгези, а дайын үезинде фашист күрүнелери базарынга Совет Эвилелиниң шиттирлиг ролу—бистиң чурттуң капиталист күрүнелер-биле харылзаанын кыска төгүзү мындыг. Ол байдал болзатайбын кады ажылдажылганы ССРЭ-ниң беленини дугайында, делегейде ийи системаларны тайбын кады туруп болурун дугайында ленинчи-сталинчы өөрөдип-биле тодаргайлатылып турган.

Совет даштыкы политиканың колкол принциптерин эш Сталинниң партияның XVIII съездинде билдингир болгаш тодаргай чугаалааны болза: «Бис тайбын дээш, бүүгү чурттар-биле ажал-херекчи харылзааны быжылгаары дээш туржуп турар бис, ол чурттар Совет Эвилели-биле ындагы харылзааны тудар болза, олар бистиң чуртувустуң сонургалдарын үрээр деп оралдашпас болза, ол турушка ам турар бис, моон сонгаар-даа турар бис». Оон-биле кады «агрессорларын талазындан кыжаныгдан көртпөс болгаш совет кызыгаарларын дээш болбас чоруун үрээр оралдажыр дайын кыпсыкчыларынга ийи дапкыр согушкун-биле харылаарыга белен бис» дээр дугайында агрессорларны башы удур сагындырган.

Эш Сталинниң ол дугайында чугаазын сагынмышан эш Маленков ВКП(б)-ниң XIX съездинде, оон делегаттарының динмиттиг, үр адыш чаксаашкыны-биле чугаалааны болза: «Гитлержи Германия бистиң Төрээн чуртувусу оон өзү-биле халдап келгенде, совет улус дайыны шиттирлиг согушкуну берген болгаш ону чыла шапкан. Бистиң партия өстөрүни хатче киикитпес деп чүвеге бүүгү делегей бүүрээр».

Коммунист партияны болгаш совет курунениң ол шынарын империалист лагерь ам эки билер. Бистиң бирги беш чыл планынысты хүдээп ап турарынын үезиндеги буржуаз хайгааракчыларын «чигизнишинин» изиг-даа артпаан. Совет сөс быжыг болгаш идегелиг, совет планнар чылаш чок болгаш ыяавыла амьдыралга боттаныр деп чүвени Совет Эвилелиниң бүүгү беш чылдар планнарынын дуржылгаларындан, ССРЭ-ниң бүүгү иштики политика болгаш даштыкы-даа политика талазы-биле базымнарынын дуржулганындан барыын чүктүң күрүнелериниң чатыркыч бөлүктери билерлер.

Бир талазында ССРЭ-ниң экономиказын база социализмни болгаш демократияны бүүгү лагериниң экономиказын шиттирлиг көдүрүшкүнүн өске талазында капитализмни экономиказын ирип чыдып турары—херек кырында болуп турар доэрт фактылары эш Сталинниң «ССРЭ-де социализмни экономнуг проблемалары» деп чаа ажылында тодаргай көргүзүп турар.

Совет Эвилелиниң бүүгү-делегейге күжүн болгаш авторитетин илереди турар чүүл болза, бүүгү-делегей талазы-биле бүүгү-ле айтырлары бүүгү улустарын эрге-ажыныга дүшүрт чөптү шиттирлээр дээш ССРЭ-ниң туржуп турарында болур.

Совет Эвилелиниң Коммунист партиязынын кыйгырлары бүүгү делегейниң ажалды чоннарынын бүүгү аксеткилдиг, мурнакчы кижилерин угаан-бодалын болгаш идегелин илереди турарынын ужурунда. Империалист агрессорларга болгаш чаа дайын кысыкчыларына удур, тайбын дээш, демократия дээш, социализм дээш демиселиг турар улустарга совет кижилер акы-дунманы байырын чедирип турар. Колонийлерниң империалист дэр-лакчыларга удур, хосталга болгаш хамаарышпас чорук дээш демиселиг турар улустарында улуг байыр-ладдын хүнүндө изиг байыры чедирип турар бис. Улус демократияны чурттарынын ажалды чоннарынга байыр чедирип турар бис, улуг кыдат улустун чаа улуг чедишкенине өөрүп турар бис.

— Улустар аразында тайбын делгерезип! Дайын кыпсыкчылары сөвезип!— Октябрьниң социалист революциязынын 35 чыл оюнун хүндө совет чурттан чангыланш үнер йөрөөл-бодур. Ол күчүлүг кыйгыны чүс-чүс миллион кижилер деткип турар.

Б. ЛЕОНТЬЕВ.

РСФСР-НИҢ СТАТИСТИКА ЭРГЕЛЕЛИНИН ДЫННАДЫ

1952 чылда РСФСР-нин улус ажал-агынын хөгжүлденин күрүнелериниң III кварталда күүселденин түннелдериниң дугайында

1952 чылдын III кварталында РСФСР-ниң республика болгаш чурт үлөтпүрлериниң нити продукциязын бүүдүрүлденин квартал планы 103 хуу күүсетинген. Үлөтпүрүн нити продукциязын бүүдүрүлденин планын РСФСР-ниң аңгы-аңгы министрстволары болгаш ведомстволары мынчаар күүсеткен:

РСФСР-ниң Республика болгаш чурт үлөтпүрлериниң нити продукциязын бүүдүрүлденин квартал планы 103 хуу күүсетинген. Үлөтпүрүн нити продукциязын бүүдүрүлденин планын РСФСР-ниң аңгы-аңгы министрстволары болгаш ведомстволары мынчаар күүсеткен:

РСФСР-ниң Чурт үлөтпүрүн Министрствозу	107
РСФСР-ниң Тудуг материалдарын үлөтпүрүн Министрствозу	100,2
РСФСР-ниң Ылаш үлөтпүрүн Министрствозу	99,9
РСФСР-ниң чурттуң Оттулар чүүл Министрствозу	105
РСФСР-ниң Чрик үлөтпүрүн Министрствозу	99,7
РСФСР-ниң Аш-чем үлөтпүрүн Министрствозу	107
РСФСР-ниң Эт болгаш Сүт үлөтпүрүн Министрствозу	99,2
РСФСР-ниң Балык үлөтпүрүн Министрствозу	92
РСФСР-ниң Автомобиль транспорту үлөтпүрүн Министрствозунуң үлөтпүрүлгү бүүдүрүлгелери	103
РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында полиграфия үлөтпүрүн, ном үндүрүлденин болгаш ном салдылашкынынын херектериниң талазы-биле Эргеледип үлөтпүрүлгү бүүдүрүлгелери	102
РСФСР-ниң Калдык камгала Министрствозунуң үлөтпүрүлгү бүүдүрүлгелери	107
РСФСР-ниң Ус тывыш кооперациязының Чөвүлели	103
РСФСР-ниң Ылаш-тывыш кооперациязының Чөвүлели	103
Бүүгү эвилелдин инвалидтер кооперациязын эвилели	108

1952 чылдын III кварталында РСФСР-ниң республика болгаш чурт үлөтпүрүн нити продукциязы 1951 чылдын III кварталы-биле деннээрге 9 хуу өскөн.

Күрүнениң республикага болгаш чер-черге чыгыртыр үлөтпүрүн ажалчынарынын күш-ажылынын бүүдүрүлгү 1952 чылдын III кварталында 1952 чылдын III кварталындан 5 хуу өскөн.

Үлөтпүр продукциязын бот-өртөэн чингедириниң талазы-биле 1952 чылдын III кварталында доктаатынган онаалда күүсетинген.

Колхозтар, машина-трактор станциялары болгаш совхозтар дүжүт ажаап алышынын чедишкенин доозуп турар.

Бо чылын көдээ ажал-агынын материал техникалыг суурунун улам ынай быжыгышкыны үргүлчүлөп турган, оон-биле холбаштыр колхозтарда болгаш совхозтарда бүүдүрүлдениң механизациязынын деннели улам бедээр. 1952 чылдын эрткен 9 айларында дургузунда машина-трактор станцияларынын колхозтарга күүсеткен көдээ ажал-агы ажалдары 1951 чылдын ол-ла үезинге бодагара оон 8 хуу хөй болган. Колхозтарда тараа культуларынын комбайнар-биле ажааганы 1951 чылдындан 14 хуу хөй болган.

1952 чылдын III кварталында совет сатыг улам ынай хөгжөөн. Күрүнө болгаш кооператив сатыгынын шугуму-биле чонга саткан барааннар 1951 чылдын III кварталындагызындан 10 хуу хөй болган. Оон-биле кады эттин, балык продуктуларынын, саржагың болгаш өске-даа үстериниң, быштактын, чуургаларынын, чигириниң, кондитер кылгыларынын, хөвөң-саазын пөстериң, торгу пөстериң, дарагалыг кылгыларынын, трикотаж кылгыларынын, эр, херэежен уктарын, хөм иликтериниң, хеп чуур саванын, чунар саванын, чадага тергелериниң, фотоаппараттарының, даараныр машиналарынын, шактарынын сатыгылашыны эң улуг көмчөөддиг улагаткан.

1952 чылдын III кварталында колхоз рыноктарына көдээ ажал-агы продукттары, ылангыя мал саржаа, чуургалары, куштары, ногаалары, кызылтас далганын, соктаан көжени чонга салдылаары 1951 чылдын III кварталы-биле деннээрге улгаткан. Колхоз рыноктарында тараа продуктуларынын өрткөтери чингээр.

РСФСР-ниң Статистика Эргелели.

КИЕВ. Крешатикада чаа туттуңган хөй кагытарлыг бажы.

Запорожье. Шербаков заводтуң кылганы земснарядтары Каховка ГЭС-тин тудушкунунче чорудуп турары.

Улуг Октябрьның чырык херелинин адаа-биле

Бистин күш-ажылывыс алдарнын херээ

Партиянын XIX съездинин шийтирлери бистерин—совет ажилчыларнын шалыпчы күш-ажылыче улам сорук кирип турар.

Мен «Тыва тудуг» трестинин шугумунга тудугжу ажилчы болуп 12 чыл ажилдап келдим. Бо аразында тудуг ажилыга мээк мергежилим өскен.

1939 чылда 16 харлыг бичин оол тудугун үрмек ажилын кылып, кол тудугжуларга болгаш мастерлерге күзедди сонургал-биле дузалажып турдум. Мээк мергежилим өзенинге дуржулгалы эрчи ажилчынар эки дузалааннар. Бичангаш, 1941 чылдан эгелээш, тудугун хол-биле кылдыр бүгү ажилдарын шуут бодум күүседип болур аргалыг болган мен.

Облүүскомнун, Кызылдын № 2 школанын, поликлиниканын бажынарны Кызылга баштай тургустунуп эгелээш улуг даш тудуглар болур. Ол тудугларга фундаментини салырындан эгелээш, дооскужага чедир киришкен мен. Ол ышкаш культура албан черлеринин, чурталганын янзы-бүрү хөй тудугларынга кирип келдим.

Аныяк Совет Тыва областын төвүн чаагайжыларнын херээнге бодунун салышкыннын сөөлгү үеде улам күштелдирген мен. Совет Эвилелинин Коммунист партиянын XIX съездинин ажилчы хунунге алдарыткан социалист чарышка киришкеш, сентябрьда ажил нормазын 188 хуу күүсеткен мен. Ам Октябрьнын социалист улуг революциянын 35 чыл оюнун байырлагыга алдар кылдыр октябрьда ажил нормазын 196 хуу күүсетим.

Тайбынны быжыглаарын херээнге күш-ажылычы салышкынны улам-на өстүрер ужурулг бис.

О. КОМБУЙ-ООЛ.

«Тыва тудуг» трестинин шалыпчы ажилчыны.

Төрөөн чурттуң херээнге

Бо хүн, социалист революциянын тилээнинин хүнүнде, бистин чуртувустун ажилчы хонунга аас-кежикини, хостуг чаагай амьдыралын ажитынганын хүнүнде келер чаагай үени, коммунизмин тургузарын херээнге бодунун киржилгезин совет кижин бүрүзү түнээр.

Ленин—Сталиннын улуг партиянын XIX съездинге чедишкенин ужуражып дээш бистин коллективинс бедиткен хүлээлгени алгаш, ону чедишкенин күүсеткен. Бо чылдын 9 айларын бугурулге планын 115 хуу, октябрь айнын—136 хуу күүсеткен.

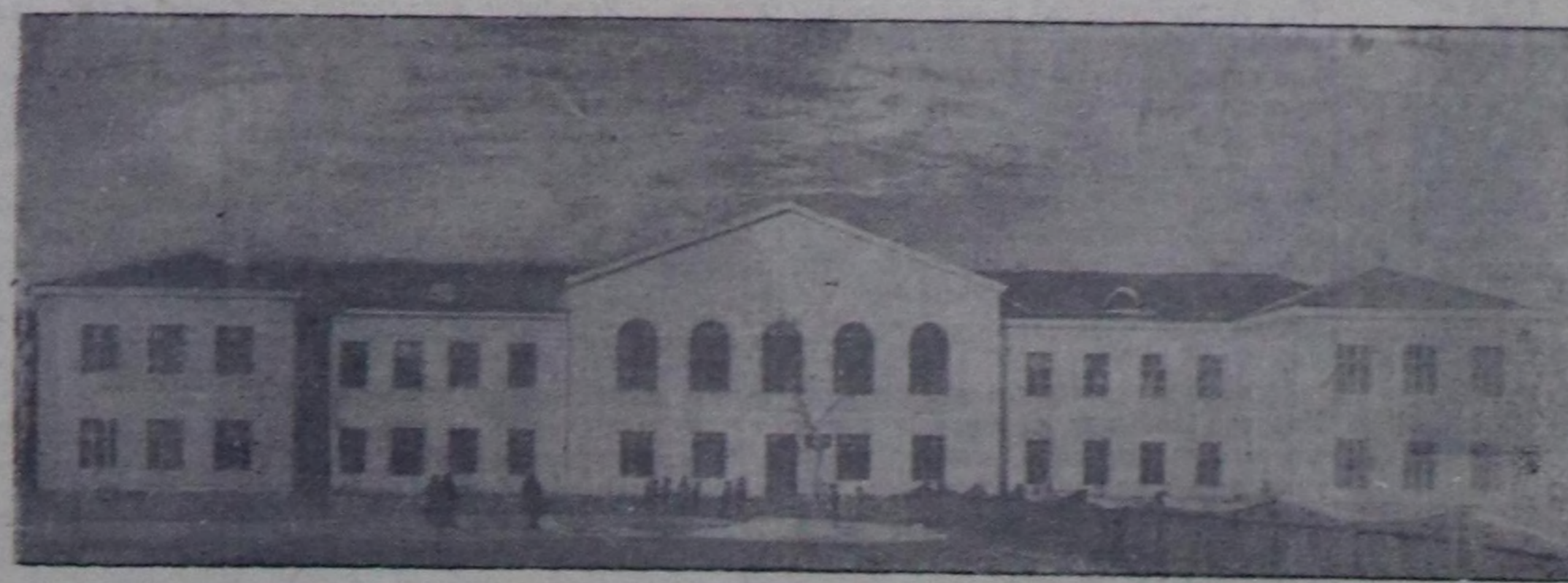
1942 чылда Ада-чурттуң Улуг дайыннын үезинде мээк урууларын адаа-биле бир олгум Төрөөн чуртун камгалаар дээш фронтуге чоруй барган үеде бугурулгеге ажилдап кирген мен. Баштайгы үеде ажилды билбесмен, харын-даа билим база четпезинден менээ улуг бергелер тазаржып турган. Бичалза-даа, ол бергени алып тилээринге совет кижилерин коллектив менээ дузалаан. Ажилга мергежил өөренишпаан, чедишкенин базым санында-ла чедип ал турганымдан ам стахановчу деп бедик атты чедип алган мен.

Мен бугурулгенин мурнакчы болбушан, аныяк совет хамаатыларны—үш урууларын кижизидип, хөй-нитинин ажилыга идепкейлиг кирип турар мен. Мээк күш-ажылын үнелвишпаан, күзеленин ботландырып, мени Ленин—Сталиннын улуг партиянын кежигүнүгө кирип алганы мээк амьдыралыма улуг өөрүшкү болган.

Бистер, совет кижилер улуг Ленин тургусканы, улуг Сталиннын удуртуп турары социализм чуртун хамаатылары болуп, ажилдаар, чурттаар канчаар-даа аажок улуг аас-кежикини бис.

Е. СОФРОНОВА.

Кызылдын сапог мастерскаянын быжыкчысы.

Тыванын төөгүзүнде бир дугаар дээди өөредилге чери—башкы институту 1952 чылда Кызыл хоорайга ажитынган. Чурукта: Кызылда башкы институтунун бажыны.

Октябрь биске делгем орукту ажыдып берген

Октябрь революцияны чуртун биче националдарын кадыг-дошкун дарладан, ажыг човаландан алдырып чешкеш, кезээ-мөнгөде хостаан.

Тываның Совет Эвилелинин хөй националдыг өг-бүлезинге катышкан хүнү—ооң төөгүзүнде эн-не аас-кежикини, чаагай хүннерин бирээзи. Оон эгелээш, Тыва бодунун төөгүзүнге кестүп көрбөзү бурунгаар бажынарны кылган.

Тыва хонун чүс-чүс чылдарда бодап чоран күзели ынчаар боттанган: чыдып калган кыдыг чурт ам чечетелди хөгжүп турар. Тывалар ам ажилдаар, өөренир болгаш дыштанар эргелиг совет хамаатылары болган. Ажил-агайнын хөгжээни, хонун амьдыралын кижиздөөнү-биле тыва национал культураның хөгжүлдээниң деннели дыка бедээ.

Эрчи Тывага ажилчы чон барыла шупту бижиб билбес турган болза, ам хонун бижиб билери 88 хуу чедип турар. Шаанда Тывага чагыс-даа школа, эмнелге, клуб чок турган болза, ам область школаларын, эмнелгелерин, чырыдышкын албан черлеринин калбак четкизи-биле шыптыган. Бичаарда национал кадрлар чок турган болза, ам национал кадрлар өзүп келген, күрүнениң ажил херээнге идепкейлиг кирип турар.

Тыванын аныяктары Октябрь революциянын ачызы-биле өөренир эргени алганнар. Олар ам Совет Эвилелинин янзы-бүрү хоорайларында: Москвада, Ленинградта, Красноярскиде болгаш өске-даа хоорайларда өөренип турарлар. Чижээ-лээрге, тыва ортумак школанын эн баштайгы доозукчулары элэн каш оолдар, кыстар Октябрь революция-

нын кавайы, улуг Ленинни хоорайнда Ленин орденниң А. А. Жданов аттыг Күрүн университетинге өөренир аас-кежики болган бис.

Ленинградка баргаш, бис энче баштай төөгүге чаа үениң мелээзин эдискен «Аврораны» сонургап көргөн бис. Бо чылын университетти дооскаш, Тывада чедип келген ажилдап турар бис.

Дээди билиг чедип алдырнын делгем оруу тыва аныяктарнын мурнунга кызыгаар чогу-биле ажитынганы бистин чижээвистен көзүлген. Ону Октябрьнын Улуг революцияны бистин Совет чазаавыс, Коммунист партияны, улуг Сталин биске шагнаан.

С. ШУЛУУ.

Ленинградтын Күрүн университетин доосканнарнын бирээзи, областың эртем-шиңчилел институтунун эртем ажилдакчысы.

УЛУГ БАЙЫРЛАЛГА КҮШ-АЖЫЛЧЫ БЕЛЕКТЕР

Кызылдын алгы заводун коллектив Улуг Октябрьнын 35 чыл оюнга алдар болдурган хоорайнын бугурулгелеринин октябрь мурнунун социалист чарыкына улуг чедишкенин чедип алган.

Коллектив октябрь айнын бугурулге онаалдазын 117,9 хуу күүсеткен.

Алгы заводунун коллектив оң социалист чарышка чедип алган мурнакчы чедишкенин барымдалааш, КПСС-тин Кызыл хоорай комитетинин болгаш ажилчы чоннар депутаттарынын хоорай Советинин күүсөкчи комитетинин шилчир Кызыл туугун коллективке тывыскан.

Сапог мастерскаясы

Октябрьнын 35 чыл оюнга күш-ажылычы белек кылдыр октябрьда бугурулге планын нити продукцияны 136,9 хуу, баараның продукцияны 107,1 хуу күүсеткен.

Бугурулгеге мурнакчыларын саны улам-на көвүдөп турар. Октябрь онаалдарын 200 хуу күүсеткелээш Вяткин, Лопатин болгаш 150 хуу күүсеткелээш Санников, Софронова, Воронов ышкаш мурнакчылар хөй.

Область типографиянын коллектив октябрь бугурулге программаны 105 хуу күүсеткен.

Октябрьга уткуштур калбарган социалист чарыштын бот-хүлээлгелерин өрүкчүлер Петрова, Блинова 135 хуу,

парлакчылар Сорокина, Пономарева 150 хуу, дептерлекчилер Федорова, Самарокова 121 хуу күүсеткенер.

БАЙ-ХААК (Телефон-биле). Таңды районун колхозтары мал өстүреринин бо чыгыс планын күүсеткен: чылгыны—103 хуу, шээр малды—107 хуу, хаваны—118 хуу, инекти—100 хуу.

«Кызыл партизан» колхозтун хойжузу эш Ноокай бо чылын төрүүр 100 хой бургузундан ортумаа-биле 118 хураганнарны алган. Ол бо чылын немелде төлевирге 35 хураганнар болгаш 5 килограмм дүк алган.

ЧАА-ХӨЛ (Телефон-биле). «Победа» колхоз-

тун кежигүнү коммунист Сержип хой кадарчызында үш чылын улай эки ажилдап, бо чылын төрүтүнген 195 хураганнарнын бүрүн доруктуруп алган. Ол ышкаш чыгыш коммунист Балган 86 беден 80 кулуннарны өстүрүп алган.

«Бай-Булуң» колхозта саанчы Нанзат анаа онаашкан инектерден пландан ажыр сут саап алган, оң бусаалары семис. Ол ышкаш Ленин аттыг колхозта коммунист Чанчыл Октябрьнын 35 чыл оюнга белек кылдыр хүн бүрү 500 тууубуларны бугуруп турар.

УЛУГ ОКТАБЬРЬ БОЛГАШ ТЫВА УЛУС

Тыва улус хосталганы болгаш аас-кежин Октябрьнын социалист Улуг революциянын ачызы-биле чедип алган. «Помещиктерни болгаш капиталистерни дүжүргөш, Октябрьнын революцияны национал-колониалдыг дарладдыг кичизин үзе шапкаш, делгем күрүнениң дарлаткан улустарын шуптузун кижин курут чокка оон хостаан» деп эн Сталин айткан. 1925 чылдын май айнын 18-те И. В. Сталиннын КУТВ-тун студенттеринин хуралына бодунун чугазынга онаалап демделгезин болза, «Октябрь революцияны эрчи кичизин илчирбесин үзе шапкаш, сценаже элэн хөй утундурган улустарны болгаш аймак сөөктерин илчир үндүргөн, оларга чаа амьдыралды болгаш чаа хөгжүлдени берген». Октябрь революцияндан хостаттыргаш чаа амьдыралды, чаа сайыралды алган хөй-хөй улустарнын санында тыва улус база бар.

Октябрьнын социалист Улуг революцияны хөй чүс чылдарда туруп келген колониал-феодалдыг дарладдыг кичизинден тыва улусту хостааш, оң бүгү тала-биле хөгжүүрүнге улуг аргаларын ажиткан болгаш 1921 чылда Тываның улустун революциянын болдурган. Социалист революция тыва болгаш орус улустарнын найыралын, Россияда чурттап турар бүгү улустарнын найыралын дыка быжыткан. Тыва улустун амьдыралына Улуг Октябрьнын төөгүдүг ужуру-дузанын хөй саныг документтерде демделген турар.

Тыва улустун революциянын 25 чыл оюн холбаштыр Тываның ажилчы чоннарын И. В. Сталин чоруткан чагаазында чугаалап турары болза: «1921 чылга чедир өске черлерин эжелекчилеринин

болгаш чурт иштинин феодалдарын кулдары болуп чоран бис. Аш болгаш чедимес-түренги чорук бистин өглериңестен чарылбайн чоран. Чуртту аарыг болгаш өлүм хөмө ап, бугун арбан болгаш суму өлүм-чидимге таваржып чоран. Чүгүле Улуг Октябрь, большевик партия бисти чедимес-түренги чоруктан болгаш өлүп-кырларындан тывыскашты алган».

Англи-америк империалистеринин организастааны интервентлерин болгаш ак-дээрбечилерин бодунун черинден үндүр сывыраарыга тыва улуска акы-дүңма орус улус дузалаан.

Улустун республиказынын 23 чылдар тургузунда туруп келген үезин иштиңде Тыванын чүс-чүс чылдарда культура болгаш ажил-агай талазы-биле чыдып калган чорун ууткаарына Совет күрүнө канчаар-даа аажок улуг дузаны көргүскен. Ада-чуртун Улуг дайны Совет Эвилелинин улустары-биле тыва улустун найыралын улам быжыктарган. Тыва улустун ол чылдарда амьдыралын болгаш демиселин программасы болза, улустун революциянын 20 чыл оюнга холбаштыр эн Сталиннын чедирген байры болур. Бича чагаалап турары болза: «СССР-ниң чазаа тыва улустун холдарына боо-чепсезин туткаш, совет улус-биле фашизмни чылча-шаап киреринге беденин улуг ханышкын-биле демделген тур. Совет улустуң тивелгези болза, акы-дүңма Тыва улустуң база тивелгези болур». 1944 чылдын августун 17-де ТАР-нын Биче Хуралынын VII сессиязы тыва улустун күзөл-соруун илчиреп турар декларацияны хүлээп алган. Ол декларацияда Тываны Совет Эвилелинин составына

автономнуг область эргелиг кылдыр хүлээп алар дугайында СССР-нин Дээди Советинге делегия кирип турар. 1944 чылдын Октябрьнын 11-деги СССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарлыны эзуугар тыва улустун дилээ хандыртынган. Ол шийтир тыва улустун салым-чаяаныга канчаар-даа аажок төөгүдү чүгүлө бодушкун болган, ол чорук Тываның амьдыралына эн улуг ужуру-дузалыг болган.

Тывага совет эрге-чагырганын баштайгы хүннеринден эгелээш, Коммунист партиянын, Совет чазактын болгаш эн Сталиннын бодунун талазында улуг кичээнге болгаш сагыш салышкын-биле тыва улус хүрээлеткен. Тывага совет эрге-чагырганың 8 чылдарында тыва улус политика, ажил-агай болгаш культура депшилгезинин талазы-биле канчаар-даа аажок шураашкынны кылган. Область И МТС-тер болгаш I МЖС база улустунуң улуг одагалары тургустунган. Область экономиканың болгаш культураның социалист чартылгазын чедишкенин чорудуп турар.

Арат ажил-агайларны коллективизастары болгаш оларны амьдыралдын сууржун байдалыңче шилчир чедишкенин боттанып турар. Арат ажил-агайларнын 87 хире хуу колхозтарда катышкан. Тыва улустун дугайында сталинчы улуг сагыш салышкыннын ачызы-биле мун-мун араттар өглерден чаагай-жыдыр туткан бажынарже кирер, совет колхозчунун культурулуг, бай амьдыралына чурттаар аргалыг болганнар.

Совет күрүнениң канчаар-даа аажок улуг дузаламчызын дугайы

дараазында саннар херечилеп турар, чүгүле 1950 чылдан 1952 чылга чедир областың колхозтарына 6,4 миллион рубль түнүгү узун хуусаалыг чээлин берген болгаш 4,5 миллион чедир рубль түнүгү эгитпес чээлин берген, 529 муң кубометр ыяшты халаска берген. Ол дузалар улуг хемчээлди колхоз тудуун ботландыраар арганы берген. 1945—1952 чылга чедир областың колхозтарына 16 электри станциялары, 1414 мал кажалары, 3072 чурталга бажынарны, 326 культурамьдыралдын бажынарны туттуган. 1950 чылдан 1951 чылга чедир колхозтарын инек малы 80 хуу, хой, өшкүзү 110 хуу, чылгы малы 81 хуу өскен. Хову ажилдарын механизастары дыка өскен. 1944 чылга деңизээрге 1952 чылда МТС-терин трактор паркы 17 аягыг катал, комбайннар паркы 76 катал өскен. Көдээ ажил-агайга 1944 чылда турган 11 чүк чүдүрер автомашиналарга удур ам 344 чүк чүдүрер автомашиналар бар аларган. 1946 чылдан 1952 чылдын августун 1-ге чедир көдээ ажил-агайга күрүнөден 100 миллион рубль ажыг түнүгү хөргенин кириген. Ол чорук көдээ ажил-агайга күчүлүг материал-техниктиг базаны тургусканын чугаалап турар. Ол бүгү чоруктар тарылга шөлүн 1944 чылга деңизээрге 35 хуу ажыг өстүрерин болдурган. Бо чылын колхозтарын болгаш совхозтарын тарылга шөлү бот-деңизинин талазы-биле 1944 чылда 40,6 хуу турганына удур 95,5 хуу болуп турар. Колхозтарын ховуларын дүжүдү болгаш колхозтарын малын продукттулу дыка өскөн, ол чорук бистин колхозтарыныстың организас, ажил-агай талазы-биле быжыгарына улуг ажыктыг болган. Чүрт үлөтүрүр дыка өскөн. Чүрт үлөтүрүнүн нити продукциянын 1945 чылда 2,2 миллион рубль тур-

ганына удур 1951 чылда 6,4 миллион рубль азы үш чыгыс катал өскенин чугаалаарга-ла четчир. 1945 чыл-биле деңизээрге хөмүр даш тывыжы 5 катал, хергелекчилер кооперациянын бараан саарылгазы 4-тен хөй катал өскөн. Казар байлактарын өөренип көрүп турар. Ырак эвес келер үеде Тываның хөй саныг казар байлактары коммунизм тудушкунунга бараан болурунга салдырган турар. Тыва болза, Совет Эвилелинин индустриалдыг колхозчу чери кылдыр дүрген темп-биле хуулууп турар, сталинчы чаа бешки беш чыл планынын даалгаларын чедишкенин күүседип турар.

Тываның ажилчы чоннары культура талазы-биле хожудангай чорун чедишкенин-биле узуткап, национал хевирлиг, социалист уткашынарлыг культураны улуг көдүрүшкүн-биле хөгжүдүп турар. Областың партия школы, дил. литература болгаш төөгү эртем-шиңчилел институту, башкылар билин бедидер институт, педучилище, көдээ ажил-агай техникуму, садыг кооперация школызы, фельдшер-акушер школызы, колхозтар удуртукчулары болгаш механизатор кадрлар белекчээр школа областа ажитынган. 1952 чылда Кызылдын башкы институту ажитынган. Тывага совет эрге-чагырганың чылдары школыларнын санын болгаш өөреникчилерин шапкын өзүшкүнү-биле, литературалыг тыва дылдын хөгжүлдээни-биле демделгелерин В. И. Ленинниң болгаш И. В. Сталинниң ажилдары тыва дылда дыка хөй тиражты кылдыр парлатып үнген. Область школа назылыг урууларын мявьялы өөренир чеди чыл өөредилгезин дугайында сталинчы хөйлу боттанып турар. Тыва болза, бижиб билбес чорукту узуткаарынын

болгаш областың бурун бижиб-билгил кылдыр хуулдууларын бугурунунда туруп турар. Чылдап чүкчө медицина албан черлеринин болгаш культуру-чүрүдышкын албан черлеринин четкизи өзүп турар.

Аныяк совет областың эртен оруу Ленинниң сталинчы национал политиканы тивелгезин көргүзүп турар болгаш «Октябрь революциянын совет хөгжүлдээниң унуңе кийр тыртыргаш европа чурттуг эвес хостаткан улус эзулуг мурнакчы культураны болгаш эзулуг мурнакчы цивилизацияны европа улустарындай бичин-даа дудавайн бурунгаар шимчедип шыдаарын херек кырынга көргүскөш ол легендага өдүмнүг согушкуну таварыштырганы факт болур»—деп И. В. Сталинны шыгаргангай айтканын бадыткап турар.

Областа национал кадрлар—интеллигентилер, ажилчынар, хову ажилчыны болгаш мал ажилчыны мастерлери өскөн. Тываның экономиказын болгаш культураның янзы-бүрү адьдыралына кайгамчыкты күш-ажылын көргүскени дээш 700 ажыг кижини Совет чазак ордендер болгаш медальдар-биле шагнаан.

Партиянын XIX съездинин төөгүдүг шийтирлери, съездинин түнел хуралына И. В. Сталинны чугаазы, база оң «СССР-де социализмин экономнуг проблемалары» деп шыларгангай ажилы совет улустун демиселин болгаш тивелгелеринин улуг программасы болур. Октябрьнын социалист Улуг революциянын 35 чыл болган оюнга тыва улус Коммунист партияны бол аш улустарын улуг баштыкчы И. В. Сталинны догаандыр каныгызындан-даа артык сырый катыжышкын-биле ужуражып турар.

Н. СЕРДОВ.

Колхозчу амьдыралга салышкын

Сүт-Хөл районун Бора-Тайга сумузунда «Сталинчы орук» колхозтун кежигүнүге 1949 чылда кирип турумда мээк харым 63 турган.

Ам партиянын болгаш совет чазактын берип турары магалыг чаагай, сайзырангай техникага дааган коллективтин ажил-агайга кирип алгаш, назарым дөгүй-даа берген болза, бир ажилды бугуруп көрейин деп бодап алдым.

1951 чылда тракторларнын тарып, чаштырып каан 16 га үрезин участогунун тараазын хүлээнип алгаш, бүгү күжүмнү, арга-дуржулгамны ундурүп, чай дургузунда тараа шөлдүнд мывадам. 16 га черин өй-шаанда 2 улаа сугтарип, пок үнүштерин аштап келгениннин түннелинде магалыг чаагай дүжүт өзүп үнгөн—га бүрүзүнден 33 центнер!

1952 чылда ийи эжим-биле кады 96 га үрезин участогунун гектар бүрүзүнд ортумаа-биле 24—25 центнер дүжүттү өстүрдүвүс. Бо болза, колхозчу амьдыралга мээк салышкын, Октябрьнын социалист Улуг революциянын 35 чыл оюнун байырлагына мээк белээм болур.

Мээк күш-ажылынын төрөөн колхозум тиелеп көргөш, менээ чангыс-аай хевирлиг чаа бажынын тудуп берген. Кезээ шагда чурттап келген самдар өгден чарлып, чылыг, делгем чаагай бажынын болдум. Чыл эгезинден бээр 300 ажыг трудовекын ажилдап баштайгы авансыга 260 килограмм тарааны алдым. Оон ангыда бажыкым чанында огородумдан хөй картофельди ажаап алдым.

Х. СОЯН-ООЛ.

Сүт-Хөлде «Сталинчы орук» колхозтун кежигүнү.

Хундулуг чаагай хүлээлге

Келер үедеги коммунист ийитиледди тургузукчуларын кижизидип өөдеринин энче чаагай болгаш харысгалыг херээ мээк үлүүмге таварышкан. Совет школага башкылап эгелээниңден бээр ам 10 чыл чедип тур. Ол мээк ынак ажилым аларган.

10 чылдарлыг башкы ажилымнын түннелинде кашкаш он биче сагалкаларга эге болгаш долу эвес ортумак өөредилгени берип, практиктиг ажилга байлак дуржулганы бодумга шингээдип шыдадым. Ам Туранда чеди чыл школазын өөредилге эргелекчи мен. Бистин школаның башкылары эзулуг-ла быжыг болгаш чангыс эптиг коллектив болуп, боттарынын мурнунда салдырган сорууларны чөп шийтирлеп келген. Эртен өөредилге чылыңгы түннелинде бистин школазы өөредилге кижизидилгели ажилдын бүгү хевирлеринин талазы-биле район школаларын эн дээрзи болганын чугаалаарга-ла четчир.

Партиянын XIX съездинин төөгүдүг шийтирлеринге сорук кирген бистин школаларыны, оларын башкылары бистер, өөредилге кижизидилгели ажилга чаа-чаа чедишкенин берип дээш онза куженишкенин ажилдап, өөредилгенин шыарып бедидер-биле чергелештир, класстан болгаш школадан дашкаар кижизидилге ажилын ам үлээшп-биле эде тургузуп турар бис.

Урууларын коммунист кижизидилгезинин чедишкенин шийтирледи башкыларын идея теоретиктиг нити билинин, ажил дуржулгазын деннелинден шуут хамааржып чүве болганда, бис ол айтырыгже онза кичээлгенин салып, башкыларын политиктиг өөредилгезин, дуржулга солчушкунун улам тазарыштыр организастап турар бис.

Н. ОПЕШ.

Туран чеди чыл школазын өөредилге эргелекчизи.

КНО-нун Кол Ассамблеясынын Политиктиг комитетинде

НЬЮ-ИОРК. Октябрынын 29-та Кол Ассамблеянын Политиктиг комитетинин хуралына А. Я. Вышинский корей айтырыг талазы-биле чүве чугаалаан деп мооң мурунунда дынаткан. Бодунун чугаазынын түнелинде шш Вышинский мооң адаанда резолюция төлевилелин кирген: «Кол Ассамблея, Корейаны катыштырарынын болгаш катап тургузарынын талазы-биле комиссиянын илеткелин чугаалажып көргөш, Эске курунелерин, ооң ишинде Корейда дайында киришпейн турар курунелерин, шуут сонугургалдыг талаларын киржилгези-биле корей айтырыгынын тайбын арга-биле таарыштырарынын талазы-биле комиссияны бадылаары; Устүдө айткан комиссиянын хайгааралы-биле Корейаны корейлерин боттарынын катыштырарынын үнденинине корей айтырыгынын таарыштырарыныче хемчеглерин озалдадышкын чокка ап чорударын ук комиссияга дагызы эргежок чугула деп санап тур.»

Австралиянын даштыкы херектер министри Кези чүве чугаалааш, туттурган шериглерни деидр чандыраарынын дугайында айтырыг талазы-биле АКШ-тын туружун дөткээн. Комитетке чоокта чаа Ачесонун кирип келген резолюциянын Кези база дөткээн. Оон соонда Голландиянын төлээлекчизи Ван Баллусек чүве чугаалааш АКШ-тын резолюция төлевилелинге үндөзилэш, корей айтырыгынын «чөптүү-биле» таарыштырарынын дугайында негелде кылып турган. Совет резолюция төлевилелинин талазы-биле бодунун бодалымын сөзүрүдө чугаалаар эргемни бодумга арттырып алыин деп Ван Баллусек медеглээн. Грек төлээлекчи Политис совет саналга удурланган болгаш америк резолюция төлевилелин дөткөйрөчө кыйгырып турган. Бельгиянын төлээлекчизи Ван Зееданда АКШ-тын туружун нигитизи-биле дөткээн. Ук айтырыгынын шиптирлээринге чаа күженишкенин дөткээн дузазы-биле кандыг-бир дүрүм тывар деп идегелден ойталавайин турганын ол медеглээн.

(СЭТА)

АДЕНАУЭРНИН КЕМ-БУРУУЛУГ ПЛАННАРЫНГА УДУР

Германиянын коммунисттиг партиязынын эргелелинин Германиянын чонунга кыйгырыгы

БЕРЛИН. Германиянын Коммунисттиг партиязынын эргелели Барыин Германиянын чонунга кыйгырыг үндүргөш, бонн бундестагтын Коммунисттиг партиядан сонугтурган 8 депутаттарынын парламент талазы-биле бүрүн эргезин чок кылды деп бонн эрге-чагыргаларынын бодалдарына удур демисежир болгаш демократтыг эргелерин камгалалына туржурунче чонун кыйгырган. Парламентинин депутаттары Макс Рейманнин, Фриц Ришенин, Гейнц Рейниин, Вальтер Фиштин, Гертруду Штробахтын, Отто Нибергалдын, Вилли Агатштын болгаш Оскар Миоллерин парламент талазы-биле бүрүн эргезин чок кылды болгаш оларны судка кириер деп саналды. Аденауэр бундестагта кирип келген деп кыйгырыкта чугаалап турар. Бо өдүрүкчү хемчег чүгле коммунисттиг партияга айылдыг эвес, харын Барыин Германиянын депшилгели болгаш демократтыг бүгү күштеринге айылдыг болуп турар. Нигити-герман дугуржулга дээшдөрт талалыг чөвүлөт хуралды эрттерери дээш демиселчилерин болгаш патриоттарын, «нигити керээни» күштүг болдуруп бадылаарына удур демиселчилерин үнүн боог-

дар деп Аденауэр бодап турар деп кыйгырыкта чугаалап турар. «Нигити керээни» күштүг болдуруп бадылаарына удустун удурланышкынынын түнелинде хөй удаа сонгаарлатынып турган ол бадылаашкыны Аденауэр америк генералдарын албалды-биле ноябрь 26-да бундестаг дамчыштыр бадыладыр деп бодап турар. «Нигити керээни» болгаш «Европанын камгалалыныч нигитилежилгезинин» дугайында керээни күштүг болдуруп бадылаарына удурланышкын чонун бүгү кезектеринин ортузунда, бундестагтын депутаттарынын болгаш аденауэржи эвилдежишкенин хүрээленинин ортузунда хүн-бүрү күштелип турар деп кыйгырыкта медеглөп турар. Коммунист депутаттарын парламент талазы-биле бүрүн эргелиг чорун бонн бөдүктүн чок кылды деп турарына шиптирленип удурланырыныче ажалчы чоңарнын, Барыин Германиянын бүгү чонун кыйгырып турар кыйгырыг, Боннун болгаш Парижтин шериг керээлерин күштүг болдуруп бадылаарына удур демисежирине кыйгырыг Германиянын Коммунисттиг партиязынын эргелелинин ол кыйгырыгында кирип турар.

(СЭТА)

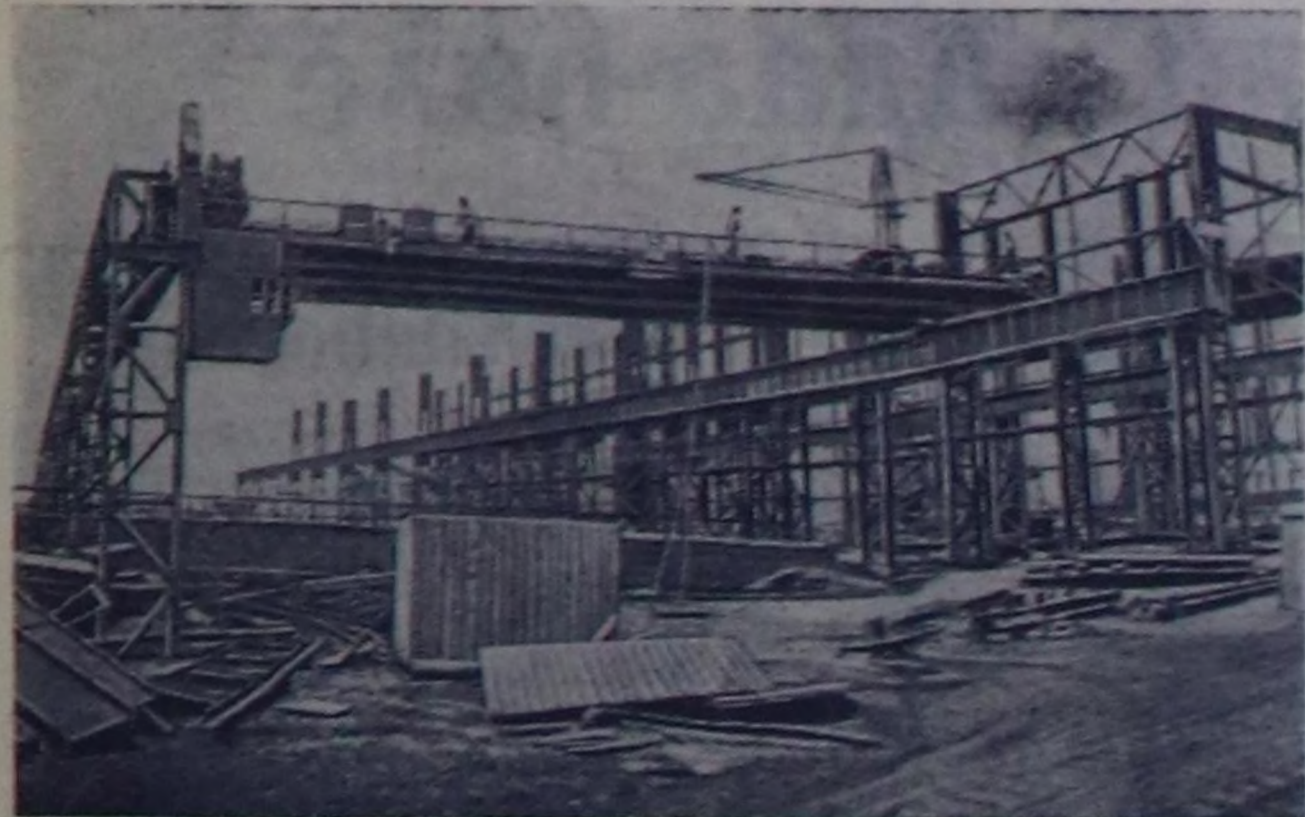
ТАЙЫЛЫП

ВЬЕТНАМДА БАЙДАЛДАР

Вьетнамдын улзу бодунун хосталгазы болгаш хамаарышпас чорун дээш маандыг демиселди чеде чыл чорудуп турар. Француз империалистер вьетнам улуска удур тулчушкуннарже 300 муң кижилик шипитинген шериглерни база бодунун шериг-агаар күштеринин үштүн бириин октаан. АКШ француз армияны ок-чөтөк-биле, боолар-биле, шериг техниказы-биле хандырып турар. Француз колонизаторларнын дигриг күжү болгаш техниказы улук когаралдарга таварып турар. Вьетнамдын Улустун армиязынын Дээди командьыалынын дыннадыин ёзугаар алырга, 1946 чылдын декабрьдан 1952 чылдын июньга чедир үенин дургузунда дайзынын 219.346 солдаттары болгаш офицерлери узуткатынган. Ам 20 миллион хире чурттакчы чоңут чурттуң девиэкээринин 90 ажыг хуузу Вьетнамдын демократтыг чазанын коатролюнда турар.

Вьетнамдын бодунун холунга албышан, дайзынын бүгү атакаларын ойтур шапкан болгаш Кызыл хем уунда партизан базаларын ооң чок кылдыр дээн планнарын болдурбайн барган. Бо чылдын октябрынын ортан үезинге чедир Сонгу Вьетнамда француз командьыалдын холунда Кызыл хем биле Кара хеминг (Лай-Чу-биле катай Хоа-Биинин сонгу-барыин талазы) ол-бо эриктерин дургаар чинге дилиндек чер болгаш французтарнын күчүлүг камгала кылдып алгаш турганы Ханой. Хайорон болгаш Мон-Кэй чүгле арткан. Чоокта чаа Улустун армиязынын кезектери Ханойнун сонгу барыин талазынга шавар-халдаашкынын операцияларын калбартыпшаан, дайзынын чугула пунктузу Нгва-Лону болгаш делгем чаа районну хостаан. Сонгу-Барыин Вьетнамда Нгва-Ло болгаш Фу-Ян районнарга 12 француз роталар чылча шаптырган, дыка хөй бооларны болгаш туттурганнарын эзелеп алган. Туттурганнарын аразында Нгва-Ло секторун бүгү команда составы база Фу-Ян районун барык-ла бүгү командирин бар болган. Француз шериглер Улустун армиязынын үзүктөл чок кызышкынындан аткаарларын үргүлчүлөп турар. Ван-Ен районда Улустун армиязынын кезектери Кара-Хемче үнүпкен болгаш ооң-биле Вьетнамдын рис тарыыр байлак районнарын бодунга ажыглаар арганы ажыткан.

Вьетнамда байдалдар болза, колониальдыг болгаш хамаарышпас чурттарын чонунук империалисттиг кул эдилекчилеринге удур улам-на шиптирленип удурланышкынын көргүзүп турарын херечилеп турар.

Болгар Улус Республика. Димитров хоорайда куруненин В. И. Ленин аттыг металлургия заводунун тудуг участогу. СЭТА-нын прессклишези.

Улуг Октябрынын 35 чыл оюн улус демократиязынын чурттарынын демдеглеп турары

Кыдат Улус Республика

ПЕКИН. Октябрынын социалисттиг Улуг революциязынын 35 чыл оюнга кыдат улус улуг белеткелиг ужуражып турар. Улуг Октябрынын 35 чыл оюнга алдар кылдыр бүгү Кыдатта чорудуп турар кыдат-совет найыралдык айынга белеткелдер чер болганда калбарган. Мукденде үнүп турар «Шэньян-жибао» солунунун медеглөп турарын ёзугаар алырга, «Доннун шахтер-

лары», «Алдын сылдыстын кавалери», «Байлак чай» деп совет кинолары Сонгу-Чөөн Кыдаттын 20 ажыг хоорайларына: Мукденге, Харбинге, Ыраккы Цицикарга, Аньшаньга, Чанчунга болгаш өске-даа черлерге үндүрер. Кежер кинолар совет кино чуруктарын көдээ районнарын чонунга, заводтарын, хөмүр даш уургайларынын ажылчынарына болгаш Сонгу-Чөөн Кыдаттын дем-орукчуларына көргүзөр.

Польша Улус Республика

ВАРШАВА. Октябрынын социалисттиг Улуг революциязынын 35 чыл оюнга алдар кылдыр Польша Улус Республиканын үлетпүр бодурүгелеринин коллективтерти байрлат мурунун ээлчээнге турупканнар Варшаванын чик автомобиль заводунун ажылчынары, мастерлери,

инженерлери болгаш техниктери Улуг Октябрынын төөгүдүг оюнга алдар кылдыр бодурүлде талазы-биле улуг чеднишкенин ужурашканын, Ол ышкаш Варшаванын, Быдгоштин болгаш Познанын өске-даа бодурүгелери байрлат улуг белеткерлиг ужурашкан.

Чехословакия

ПРАГА. Октябрынын социалисттиг Улуг революциязынын 35 чыл оюнга алдар болдурган социалисттиг чарышты Чехословак республиканын ажылчы чоңары дыка калбартып чорутканын. Нучишхта рудниктин дагжылары чыл планын октябрь 28-те күүсеткенер. Ам дагжылар беш чыл планынын бешки чылынын үлүүнү рудазын тып турарлар. Чыл планын декабрь 21-де доозар

деп Клада хоорайда катышкан кан эргизилде заводунун ажылчынарынын коллективни хүлээнген. Беш чыл планынын дөрткү чылынын планын бирги механик, шифовал, үшкү дарган цехтеринин ажылчынары күүседипкенер. Бо заводтун бирги механик цехи чыл төнчүзүнге чедир база 900 тонна металл ажылдап кылдыр деп хүлээнген.

(СЭТА)

Совет Эвилелинин Коммунисттиг партиязынын XIX съездинин төөгүдүг материалдары польша дылда

ВАРШАВА. Польшанын катышкан ажылчы партиязынын ай санында үнер теоретиктиг болгаш политикагы сөткүлү «Нове дрогини» Совет Эвилелинин Коммунисттиг партиязынын XIX съездинин алдар болдурган тускай дугаары парлатын үнгөн. Сөткүлдө партиянын XIX съездинин И. В. Сталинын чугаазын, В. М. Молотовтун эге сөзүн, Г. М. Маленковтун илеткелин болгаш

Н. С. Хрушевтун, М. З. Сабуровтун, П. Г. Москатовтун илеткелин, 1951—1955 чылдарда ССРЭ-нин хөгжүлденин бешки беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездинин директиваларын, мандат комиссиязынын илеткелин болгаш Совет Эвилелинин Коммунисттиг партиязынын XIX съездинин өске-даа материалдарын парлаан.

(СЭТА)

Улустарнын тайбын камгалалынын Конгресзинге белеткелдер

АЛБАНИЯ

ТИРАНА. Албанияда тайбын камгалалынын чер-чер комитеттеринин катап сонгулдалары болгаш ноябрь 5-те Тиранага ажытынар тайбын камгалалынын национал съездининге баар төлээлерин сонгулдалары доозулган. Албаниянын тайбын талалакчыларынын хуралдары бекид политиктиг көдүрүлүшкүн-биле, тайбын дээш демиселдин күштелгенин демдээ кылдыр база ам болуп деп турар улустарнын тайбын камгалалынын Конгресзинге алдар кылдыр алган социалисттиг чарыштын күүселделери-биле эрткен.

гресске белеткелдерге бүгү шахтерларнын идеяйлиг киржирин болгаш ирген шахтерларнын улуг төлээлерин Венаже чорударын кыйгырган.

КАНАДА

ОТТАВА. Улустарнын тайбын камгалалынын конгресзинин ажытынарынын хүнүнүн чоокшудуп олурары-биле Конгресске белеткелдер бүгү чуртта калбарган деп тайбын камгалалынын Канада конгреси медеглээн. Тайбын дээш демиселдер-биле холбашкан айтырыгларны чугаалажып турар митингилер болгаш конференциялар болуп турар.

Квебек хоорайдан медеглөп турары болза, улустарнын тайбын камгалалынын Конгресзинге белеткел тайбын дээш демиселдин эң калбак кампаниязы болу берген. Хоорайда болгаш хоорай чоогунда хөй кижи киржикчилег хуралдар болуп, ол хуралдарнын киржикчилери Конгрессти чангыс эп-сеткилди дөткөп турар болгаш Корейда дайын чорудулгаларын доп-доран соксадырын база Корейдан америк шериглерни үндүрерин негеп турар.

Брюссель. Улустарнын тайбын камгалалынын конгресзинге белгештерлер идеяйли-биле белеткенип турар. Шахталарга болгаш дагжылар суурларына массалыг хуралдар болгаш митингилер болгулаан. Аңаа белгеш шахтерлар тайбын талалакчыларынын эгелекчи чорунун изин-биле чүүлдүг деп көргөн.

Конгресске төлээлер депшидишкени бүгү чуртта эрттип турар. Конгресске баар 7 төлээлерни сонгаан болгаш чоокку хүннерде база каш төлээлерни сонгуур.

(СЭТА)

Корейда болушкуннар

Корейаны Улустун армиязынын Кол командьыалынын дыңыды

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканын Улустун армиязынын Кол командьыалынын ноябрь 1-де медеглээн болза: Эрткен хүнүн дургузунда Улустун армиязынын кезектери чыдат улустун эки-турачы кезектеринин сырый дөткөмчези-биле Кымхва районда америк-англи эжелекчилерге удур камгалалдын кадыг-дошкун тулчушкуннарын чоруткан. Ол районга дайын 2 батальон хире күш-биле он катап атакалаан. Ол атакалар ойтур шаптырган. Ноябрь 1-де Улустун армиязынын ээниг кезектери-биле дайзынын

самолеттарын кедеп адар адыгы-адычыларын отрядтары дайзынын ийи самолеттун аддара аткан болгаш бир самолетту үрей аткан.

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканын Улустун армиязынын Кол командьыалынын ноябрь 2-де медеглээн болза, Корейаны Улустун армиязынын катышкышкынары биле кыдат улустун эки-турачы кезектери америк-англи эжелекчилерге болгаш лисыниачы шериглерге удур тулчушкуннары эрги туруштарда чорудуп турар.

(СЭТА)

Америк эжелекчилер араатанзыг чорун үргүлчүлөп турар

ПХЕНЬЯН. Корейанын төп телеграф агентилелин медеглөп турарын ёзугаар алырга, америк эжелекчилер Корейда дайынны калбартырын оралдажып, Сонгу Корейанын тайбын чурттакчыларын черлерин бомбалаарын күштелдирип турар. Октябрь 29-тун дүнесинде 27 аар америк бомбардировщиктер Пхеньянын кыдыгларын база катап араатанзы-биле бомбалаан. 3 шак дур-

гузунда үргүлчүлээн ол халдаашкынын түнелинде 263 кижи өлүрткен, дыка хөй тараачын бажыннар болгаш чер бажыннар үрелген. Тайбын чурттакчыларын черлерин араатанзы-биле бомбалап турар чорук болза, америк агресчилерин араатанзыг овурун көргүзүп турар деп Корейанын төп телеграф агентилели айтып турар.

(СЭТА)

Корейда дайынны калбартырынын америк планнары

НЬЮ-ИОРК. «Плейн дилер» солунун Сулда корреспондентиз Ликестонун медеглээн «Нью-Йорк таймс» солун парлаан. Корреспондентинин медеглээн ёзугаар алырга, генерал Ван Флиттин медеглээн болза: «Биске дайынчы тиеллеге херектиг. Бис кыдат шериглерге аштырышкынын таварыштырар ужурулуг бис. Корей—Азияге кирериниң дүлгүрү. Бир эвес бис оларга

аштырышкынын таварыштырган уевичте чүгле ынчаарда бодууска оожургалды чедип алыр бис. Бистин Ялуэян хемге чедир бүгү орукту эрттеринис чугула эвес. Иччалза-даа чугула үе таваржы берзе. Маньчжуриянын ужар-чүл базаларына согушкун ээринге белең турар ужурулуг бис» деп турар.

(СЭТА)

Алжирде депшигелиг шимчээшкенин удуртукчуларын испен-сүрүп турары

ПАРИЖ. Уш айлар бурунгаар Алжирге «куруненин даштыкы айынал чок чорунга халдаашкын дээш» буруудалдын талазы-биле Алжирин коммунисттиг партиязынын Төп комитетинин кежигүну Ахмед Калефти тудуп хоругдаан. «Юманите» солунун дыннадып турары-биле алырга Калефке удур

буруудадышкынын шын эезин суд органын минир ужурга таварышкан. Ындыг турбуже, «хөй-ининин черинге чыскаал организасташкыныга киришкени дээш» Калефти судтаар апаар деп суд эрге-чагыргалары чарлааннар.

(СЭТА)

1952 чылдын бут-бөмбүүнүн сезону доозулган

«ССРЭ-нин Кубогун» Москванын «Торпедо» командазы ойнап алган

1952 чылдын бут-бөмбүүнүн сезону доозулган. Ноябрь 2-де Москванын төп «Динамо» стадионунга Москванын «Спартак» болгаш «Торпедо» деп спортчу нигилелдеринин командьыаларынын аразында бут-бөмбүүнүн талазы-биле «ССРЭ-нин Кубогун» дээш шүүдө ужуражышкын болган.

«Торпедо» командазы 1:0 санны ап, ойнап алган.

Бут-бөмбүүнүн талазы-биле «ССРЭ-нин Кубогун» дээш маргыладалар бистин чуртувуста улуу-биле непертээн. Бо чылдын сезонунда хүндүлүг шаянал дээш демиселге 17 муң ажыг командалар киришкен.

Москванын «Спартак» деп спортчу нигилелинин командьыына бут-бөмбүүнүн талазы-биле Совет Эвилелинин бирги чери дээш оюнга үшкү черин алган Москванын «Динамо» командьыанын ойнакчылары хүлөр жетоннар-биле (демектер) болгаш үшкү черинги дипломаары-биле шаңнатканын.

Шүүдө ужуражышкын чидиг болгаш дүшкүрүлүг демиселге эрткен. Торпедачылар оюнуң төнчүзүнге чедир чүгле чангыс минутанын дургузунда спартакчыларын хаалгазын бир санны кирип теп шыдаан. Ол чорук маргылдаанын түнелин үндүргөн. «Торпедо» командьыанын аныак ойнакчызы, Сталин аттыг автозаводтун демир-орук цехинин теплотехниги Петров спартакчыларын хаалгазынче бөмбүктү кирип тепкен.

Москванын «Торпедо» деп спортчу нигилелинин командьыына бут-бөмбүүнүн талазы-биле «ССРЭ-нин Кубогун» тывыскаан.

Бут-бөмбүүнүн талазы-биле «ССРЭ-нин Кубогун» дээш маргыладаланын түнелинде Москванын

Бут-бөмбүүнүн талазы-биле Совет Эвилелинин бирги чери дээш оюнга үшкү черин алган Москванын «Динамо» командьыанын ойнакчылары хүлөр жетоннар-биле (демектер) болгаш үшкү черинги дипломаары-биле шаңнатканын.

Москванын «Спартак» командьыанын капитаны Н. Деметьев биле Москванын «Торпедо» командьыанын капитаны А. Гомес олар Совет Эвилелинин Күрүнө гимназиянын үнүнү адаа-биле маргыладаланын тугун бадырғаннар.

Москванын «Спартак» командьыанын капитаны Н. Деметьев биле Москванын «Торпедо» командьыанын капитаны А. Гомес олар Совет Эвилелинин Күрүнө гимназиянын үнүнү адаа-биле маргыладаланын тугун бадырғаннар.

Харысгалалыг редактор А. О. ТОЛГАР-ООЛ.

Байырлалдыг хүннеринде Кызылдың театрларына

Комсомол ХХХ чыл ою» кинотеатрга:

Ноябрь 7-де—«ЛЕНИН ОКТЯБРЬДА»

— 8-те—«ЛЕНИН 1918 ЧЫЛДА»

— 9-та—«УТТУНДУРБАС 1919 ЧЫЛ» деп кинолар үнер.

Сеансыларын эгелээр шактары: кежээкинин 6 шак 30 минутта, 8 шак 15 минутта болгаш 10 шакта.

Оон ангыда бо хүннерде хүндүскүнүн 2 шакта «Разломнун» 1 сериязы, 4 шакта II сериязы үнер.

Национал театрга:

Ноябрь 7-де, кежээкинин 8 шакта—Сталинчы шаңналдын лауреалы Мухтановтун «ӨГ-БУЛЕНИН АЛДАРЫ»

ноябрь 8-те, хүндүскүнүн 12 шакта болгаш кежээкинин 8 шакта «ӨГ-БУЛЕНИН АЛДАРЫ»

ноябрь 8-та кежээкинин 8 шакта Сталинчы шаңналдын лауреалы А. Корнейчуктун «КАЛИНОВАЯ РОЩА» деп шийлери үнер.

Сеансыларын эгелээр шактары: кежээкинин 6 шак 30 минутта, 8 шак 15 минутта болгаш 10 шакта.

Оон ангыда бо хүннерде хүндүскүнүн 2 шакта «Разломнун» 1 сериязы, 4 шакта II сериязы үнер.

Ноябрь 8-та кежээкинин 8 шакта Сталинчы шаңналдын лауреалы А. Корнейчуктун «КАЛИНОВАЯ РОЩА» деп шийлери үнер.